

STRATEGIA W SPRAWIE ZAPOBIEGANIA POWSTAWANIU ODPADÓW I RECYKLINGU

Adam Erechemla

Strategia w sprawie zapobiegania powstawaniu odpadów i ich recyklingu¹ określiła propozycje realizacji zadań dotyczących odpadów, wynikające z decyzji 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 22 lipca 2002 r. ustanawiającej szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego.² Na początku roku Komisja opublikowała sprawozdanie dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów dotyczące strategii.³

Od 2005 r. Komisja pomaga państwom członkowskim w prawidłowym wdrożeniu prawa dotyczącego odpadów. Zorganizowała ponad 60 spotkań i ponad 40 innych form wymiany informacji i wzrostu świadomości w zakresie postępowania z odpadami. Opublikowała też 5 dokumentów z wytycznymi w sprawie wdrażania i

interpretacji prawa dotyczącego odpadów. Wraz z krajowymi inspekcjami przeprowadziła 10 tys. inspekcji dotyczących przemieszczenia odpadów; w 19% przypadków stwierdzono naruszenie prawa dotyczącego transgranicznego przemieszczania odpadów. W latach 2005–2006 w ramach polityki spójności przeznaczono 4,1 mld euro na prace

związane z prawidłową gospodarką odpadami.

Jednak nadal występuje brak prawidłowego wdrażania prawodawstwa dotyczącego odpadów, a między państwami członkowskimi występują istotne dysproporcje w tym zakresie.

Od czasu przyjęcia strategii przyjęto i zaproponowano szereg nowych instrumentów prawnych. W 2007 r. weszło w życie rozporządzenie (WE) nr 113/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów (było już sześciokrotnie zmienione).⁴ Akt określił procedury i systemy kontroli przemieszczania odpadów w odniesieniu do ich pochodzenia, przeznaczenia, trasy przemieszczania, rodzaju i ostatecznego przeznaczenia.

Do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola)⁵ włączono dyrektywy dotyczące dwutlenku tytanu; dyrektywa 2010/75/UE powstała w wyniku przekształcenia kilku aktów zmniejsza obciążenie administracyjne w UE o 32 mln euro.

W 2008 r. Komisja zaproponowała ulepszenie i aktualizację dyrektyw w sprawie sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego⁶ oraz zapewnienie ich spójności z rozporządzeniem REACH⁷ i dyrektywą ramową w sprawie odpadów.⁸

W 2011 r. Komisja planuje rozpoczęcie oceny *ex post*, na podstawie której zamierza dokonać dalszej poprawy spójności dorobku prawnego dotyczącego odpadów i zmniejszenia obciążeń administracyjnych.

W 2011 r. Komisja zamierza opublikować wytyczne w zakresie wykorzystania podejścia opartego na cyklu życia produktów w zakresie gospodarowania odpadami. Będzie to krok w kierunku odejścia od obowiązującej hierarchii postępowania z odpadami (zapobieganie powstawaniu, ponowne wykorzystanie, recykling i odzysk oraz unieszkodliwianie). Jest to istotne, ponieważ różne metody przetwarzania odpadów oddziałują na wiele sposobów na zdrowie i środowisko. W celu zachęcenia do podejścia opartego na cyklu życia produktów, w dyrektywie 2008/98/WE zaktualizowano pojęcie „odpadów” i wprowadzono „kryteria zniesienia statusu odpadu” oraz uproszczono definicję „odzysku energii”.

Jednym z najważniejszych priorytetów w działalności Komisji jest zapobieganie powstawaniu odpadów. Wprowadzono w tym zakresie wiele nowych przepisów, a Komisja planuje publikację wytycznych oraz zbioru najlepszych praktyk. Celowi temu ma też służyć ocena krajowych planów gospodarowania odpadami.

Przyjęty w 2008 r. plan działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji, powinien również przynieść korzystne zmiany w zakresie zmniejszania ilości od-

padów.⁹ Plan zakłada m.in. wprowadzenie dynamicznych ram politycznych na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz polityki przemysłowej, wytwarzanie lepszych produktów, bardziej efektywną produkcję i działania zmierzające do stworzenia światowych rynków dla produktów ekologicznych.

Komisja miała też znaczący udział w ustanowieniu Europejskiego Tygodnia Zapobiegania Powstawaniu Odpadów.

Wyznaczanie kierunków polityki gospodarowania odpadami Komisja opiera na bazach wiedzy specjalnej jednostki Wspólnego Centrum badawczego, Eurostatu i Europejskiej Agencji Środowiska. Agencja regularnie wydaje publikacje dotyczące gospodarki odpadami. W oparciu o bazy danych Komisja proponuje środki dotyczące standardów recyklingu i dobrych praktyk w tym zakresie. Ambitny docelowy plan 85% recyklingu i odzysku pojazdów wycofanych z eksploatacji jest realizowany. W 2020 r. powinny być osiągnięte, określone w ramowej dyrektywie w sprawie odpadów, poziomy recyklingu odpadów komunalnych: papier, metal, plastik i szkło – 50% oraz odpady budowlane i rozbiórkowe – 70%.

Ponieważ gospodarka bioodpadami nie osiągnęła poziomu zbliżonego do optymalnego i widoczne są trudności w tym zakresie, kolejne działania zaproponowała Komisja w komunikacie dotyczącym przyszłego gospodarowania bioodpadami w UE.¹⁰ Należą do nich: włączenie bioodpadów do krajowych planów zapobiegania powstawaniu odpadów, wspieranie najlepszych praktyk, stworzenie zachęt do kompostowania i produkcji biogazu oraz badania nad nowymi technologiami i wytwarzanie energii z bioodpadów. Komisja zaleciła w komunikacie, aby wszystkie państwa członkowskie starały się jak najszybciej osiągnąć „zerowe składowanie” nieprzetworzonych bioodpadów.

Pomimo licznych działań, wytwarzanie odpadów w większości państw członkowskich wzrasta lub utrzymuje się na stałym poziomie. Spadek zanotowany w latach 2006–2008 jest prawdopodobnie skutkiem kryzysu gospodarczego lub zmian w sprawozdawczości. Wytwarzanie stałych odpadów komunalnych w UE ustabilizowało się i wynosiło w 2008 r. 524 kg na mieszkańca. Pewne rezultaty osiągnięto w zapobieganiu powstawania odpadów pod względem jakościowym. Dotyczy to szczególnie ograniczenia zawartości substancji potencjalnie niebezpiecznych w elektronice. Stosowanie środków zapewniających efektywność produkcji i zmiany struktury gospodarczej powodują spadek ilości odpadów produkcyjnych (w latach 2004–2006 o 12%) oraz odpadów z przemysłu górniczego i wydobywczego.

Wzrasta całkowity poziom recyklingu odpadów, chociaż bardzo różni się w poszczególnych ich strumieniach. Wzrasta też poziom odzysku energii z odpadów, a zmniejsza poziom odpadów składowanych. Występują tu jednak duże różnice ilościowe między państwami członkowskimi.

Sektor gospodarowania odpadami i recyklingu szacunkowo osiąga w UE obrót w wysokości 95 mld euro, zapewnia około 1,5 mln miejsc pracy i wzrost PKB o około 1%.

Komisja aktywnie pracuje nad globalnymi aspektami gospodarki odpadami, finansując również odpowiednie działania w państwach sąsiadujących z Unią. Unijne przepisy dotyczące ograniczenia substancji niebezpiecznych stały się wzorem dla odnośnego prawodawstwa w Chinach, USA i Indiach.

Komisja niejednoznacznie określa w komunikacie tendencje w zakresie wzrostu lub zmniejszania poziomu powstających odpadów, łącząc je ze wzrostem poziomu konsumpcji i właściwym wdrażaniem odnośnego prawa. W związku z tym przewiduje wsparcie dla biedniejszych państw, aby

mogły osiągnąć poziom zbliżony do państw o dużym potencjale gospodarczym.

We wnioskach zamieszczonych w komunikacie Komisja stwierdza, że strategia odegrała ważną i pozytywną rolę w określaniu kierunków rozwoju polityki dotyczącej odpadów. Za priorytet uznaje wdrażanie prawa. Zachęca też do korzystania z funduszy strukturalnych i z funduszu spójności w celu optymalizacji gospodarki odpadami. Cele strategii pozostają po upływie 5 lat aktualne.

Przedstawione sprawozdanie będzie uwzględnione przy ocenie szóstego wspólnotowego programu działań w zakresie środowiska naturalnego.

Adam Erechemia

Przypisy

- ¹ COM (2005)666 końcowy z 21.12.2005.
- ² OJ L 242 z 10.09.2002, s.1.
- ³ KOM(2011)13 z 19.01.2011.
- ⁴ Dz.Urz. L 190 z 12.07.2006, s.1.
- ⁵ Dz.Urz. L 334 z 17.12.2010, s.17.
- ⁶ Dyrektywa 2002/96/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 27 stycznia 2003 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektrycznego (Dz.Urz. L 037 z 13.02.2003, s.24) oraz dyrektywa 2002/95/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 27 stycznia 2003 r. w sprawie ograniczenia stosowania niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz.Urz. L 37 z 13.02.2003, s.19).
- ⁷ Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowania ograniczeń w zakresie chemikaliów i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów (Dz.Urz. L 396 z 30.12.2006, s.1).
- ⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz.Urz. L 312 z 22.11.2008, s.3).
- ⁹ KOM(2008)397 z 16.07.2008.
- ¹⁰ KOM(2020)235 z 18.05.2010.